

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—○○○○○ Izhaja v nedoločenih obrokih. ○○○○○—

Leto 1907.

Ljubljana, meseca junija 1907.

Številka 60.

Zgodovina brezoviške župnije.

Spisal Josip Novak.

(Dalje.)

Nekdaj se je opravljalo v tej cerkvi redno sedem sv. maš vsako leto, sedaj pa se berejo naslednje dni: sv. Blaža dan, v sredo po beli nedelji (pogorelska sv. maša), sv. Florijana dan, v torek križevega tedna (procesija), sv. Primoža dan, v god sv. Janeza Krstnika, v nedeljo po tem godu (patrocinij), v nedeljo po sv. Jerneju (žegnanje),¹⁾ na rožnivenko nedeljo, kak dan po vernih dušah (za mrtve te soseske), sv. Tomaža dan, dan pred svetim dnevom,²⁾ na svet dan (1 sv. maša),³⁾ v god nedolžnih otročičev, in kadar je žitna bera.

V 18. stoletju je bilo tudi na praznik sv. Štefana duhovno opravilo na Logu, po sv. maši pa blagoslavljanje soli.⁴⁾ Na veliko nedeljo je v imenovanem stoletju vikar blagoslovil zjutraj zgodaj velikonočno jagnje na Brezovici, Podlukovcem in v Dragomeru, potem pa je šel na Log, kjer je maševal in pridigoval, in nazadnje blagoslovil velikonočno jagnje.⁵⁾ Ta dan v župni cerkvi ni bilo sv. maše.

Leta 1631. je imela cerkev nekaj zemlje, ki jo je užival cerkvenik ter dajal cerkvi od nje 4 R. 40 kr.,

¹⁾ V 18. stoletju so bile na tan tudi večernice v tej cerkvi.

²⁾ Ta dan je v 18. stoletju vikar blagoslavljal hiše na Logu, v Dragomeru in Podlukovcem. (Directorium, 1716.)

³⁾ V 18. stoletju sta bili na svet dan na Logu dve sveti maši, prva zjutraj zgodaj, druga ob 9. uri. V župnijski cerkvi je bila sv. maša le o polnoči. (Directorium, 1716.)

⁴⁾ Directorium, 1716.

⁵⁾ L. c.

in še nekaj drugega sveta, ki je donašal 1 R. 26 kr. Tudi nekaj posojila je donašalo po 4 kr. od goldinarja na leto.¹⁾ V listini z dne 9. maja 1811. l. beremo, da je imela ob istem času ta cerkev gozd, tri njive, dva travnika, kos brega in cerkvenikovo zemljišče.²⁾ C. kr. stavbinsko ravnateljstvo pa je cerkven gozd več let rabilo za kamnolom ter je cerkvi za leta 1822. do 1831. plačalo le 52 kr. Vsled tega se je župnik Jakob Hartmann pritožil na magistrat „als Vogtey“; toda ne ve se, ali je njegova pritožba imela kaj uspeha ali ne.³⁾ L. 1854. je dobila cerkev „von einer kirchl. Hofstaat“ 4 glđ. 32 kr. najemnine. Dandanes 1904. l. ima cerkev lastninske glavnice 878·60 K ter ustanovne glavnice za reducirane sv. maše 380 K, ki donašajo 15·96 K obresti.

Čudom se moramo pa čuditi, da vse napominano cerkveno posestvo dandanes uživa kot lastnik cerkvenik, ko vendar ni nikjer nobene pogodbe glede tega. Najbrže je vsled brezbržnosti poprejšnjih cerkvenih predstojništev za cerkvenika zastarela uživaška pravica in cerkev stoji zdaj sama na vrhu hriba v sredi tujega, poprej lastnega ozemlja.

Pozabiti ne smemo, da je l. 1895. potres to cerkev prav temeljito zrahljal tako, da so jo morali potem l. 1900. polovico podreti in nato nekoliko večjo, lepšo

¹⁾ Vizitacijski zapisnik z dne 14. julija 1631.

²⁾ Listina v župnijskem arhivu.

³⁾ Listina z dne 11. febr. 1835.

in primernejšo zgraditi. V to svrhu l. 1898. 1) v Ljubljani napravljeni obris in stroškovnik se nanaša na sledeče:

1. Zidarska dela:	
delavci	676·14 gld.
tlaka	453·18 "
materijal	1595·02 "
2. Tesarska dela:	
delavci	228·58 "
materijal	437·58 "
3. Streharska dela:	
krovci	17·63 "
materijal	137·80 "
tlaka	17·66 "
4. Kleparska dela skupaj	30·38 "
5. Mizarska dela skupaj	149·40 "
6. Ključavničarska dela skupaj	142·30 "
7. Steklarska dela skupaj	29·75 "
8. Pleskarska dela skupaj	16·39 "
9. Oskrbovanje skupno	87·17 "
Torej skupaj	4018·98 gld.

Proračun za ograjni zid okrog cerkve in uravnavo prostora pa je znašal 768·77 gld.

Vsa prenovljena in povečana cerkev je zdaj 14·80 m dolga (prezbiterij sam 6 m), 5·80 m široka (prezbiterij 0·90 m ožji) ter 6 m visoka (prezbiterij 0·50 m nižji). Tlakana je v prezbiteriju z osmokatnimi, v ladji pa s čveterokatnimi belo, črno, rdeče barvanimi cementnimi ploščami, kar dela tlak prijeten za pogled. Vsa cerkev je osnažena, v ladji zeleno-rumeno, v prezbiteriju pa višnjevo-zeleno pobarvana po stenah ter obokana. V ladji so na vsaki strani po štiri pripravne nove klopi iz jesenovega lesa. Prižnica pa je v renesančnem slogu izdelana iz smrekovine. Kor za pevce, kamor drži 11 stopnic, je obokan ter sloneč na dveh slopih.

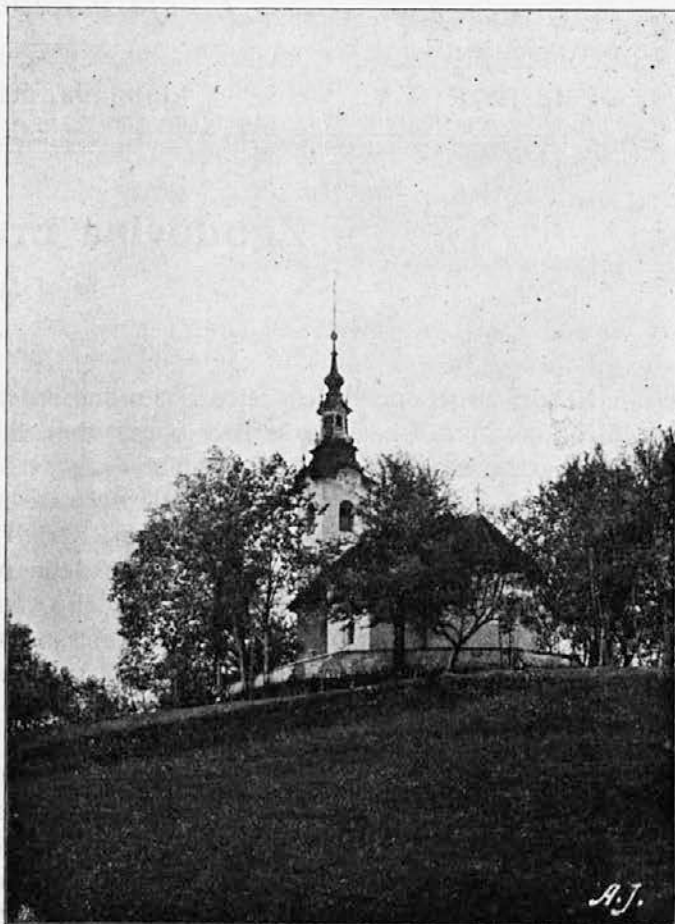
Prezbiterij, ki je nekoliko z ornamentiko okrašen, ima dvoje po 2·10 m visokih na vrhu polukrožno barvanih oken, ladja pa ima na vsaki strani po dvoje enakih s prozornim steklom. Žagrad, poprej na evangelijski, zdaj na listni strani prezbiterija prizidan, ima eno okno ter oratorij nad seboj, kjer je spravljena čedna mašna obleka. Žagrad ima za 8·10 m² prostora. Ondi je lesena omara za navadno cerkveno obleko in dva renesančna keliha. Žagrad ima dvoja, cerkev pa ena nova hrastova vrata pod korom.

Cerkve ima tudi l. 1884. novo bandero od rdečega damasta s podobama Matere božje kraljice in sv. Janeza Krstnika.

1) Glej župni arhiv!

Oltarji so bili l. 1901. vsi trije prav okusno prenovljeni. To delo sta izvršila France Toman in Janez Gregorin z Brezja. — Kropilnika sta pod korom zdaj dva prav lična iz kamena izklesana.

Omenim naj končno še, da je zidarsko delo pri tej cerkvi napominanega leta prevzel domačin France Marinčič, mizarsko France Buh iz Horjula, tesarsko pa Jakob Škufca. Opeka za pokrivanje strehe se je navozila z Vrhnike. Vse delo pri tej zgradbi je veljalo prekoračivši stroškovnik okroglih 4500 gld. brez tlake,

Podružnica sv. Janeza Krstnika na Logu.

ki so jo dali vaščani, kar je pa tudi dokaj vredno. Vsi ti denarski izdatki so se pokrili s skupilom iz cerkvenega gozda.

Ko je bila ta stavba dodelana, so jo blagoslovili na kresno nedeljo 1901. l. Lahko rečemo, da je zdaj ta podružnica poleg one tudi prenovljene sv. Duha v Vnanjih Goricah ena najličnejših in prav prijaznih cerkvic.

Cerkvena ključarja sta dandanes pri tej cerkvi France Rus in Janez Remškar.

5. Podružnica sv. Lavrencija v Dragomeru.

Približno 11 km od Ljubljane ter pol ure od župne cerkve stoji na prijaznem 378 m nad morjem visokem hribčku, „Grič“ imenovanem, mična cerkva sv. Lavrencija v Dragomeru. Pod ta zvon spadata vasi Dragomer s 36 hišami in 210 prebivalci in Podlukovec s 34 hišami in 194 prebivalci. Med ljudstvom je sploh ta misel, da je dragomerska cerkev najstarejša v župniji. Da je to res mogoče, sklepamo lahko iz tega, ker je bila ta cerkev nekdanj posvečena v čast sv. Nikolaju. Znano pa je, da je sv. Nikolaj zavetnik in priprošnjik ribičev; in ribiči so bili prvi stanovalci v teh krajih. Prav mogoče je torej, da so si že prvi stanovalci postavili na tem hribcu majhno svetišče. Da je pa bila res posvečena sv. Nikolaju, priča pa zapisnik o cerkvenih dragocenostih iz l. 1526. Tam beremo, da je cerkev sv. Nikolaja v Dragomeru dala 1 kelih.¹⁾ Kdaj se je posvetila v čast sv. Lavrenciju, pa ni znano; vendar je toliko gotovo, da sto let pozneje že ni bil njen patron več sv. Nikolaj, ker se v vizitacijskem zapisniku iz l. 1631. imenuje že cerkev sv. Lavrencija. V imenovanem zapisniku beremo o tej cerkvi sledeče: „Cerkev je imela dva oltarja. Glavni, posvečen v čast sv. Lavrenciju, je bil brez oprave; pa tudi na listni strani stoječ stranski oltar, ki je bil posvečen v čast sv. Nikolaju, je bil brez vse potrebne oprave. Cerkev je bila temna, vlažna in slaba, streha stara in raztrgana. V zvoniku sta visela dva zvonova. Pokopališče je bilo posvečeno in z zidom obdano.“ Škofov odlok se je glasil: „Cerkev se mora prenoviti, streha nova napraviti, okna povečati; preskrbeti se mora tudi vsa potrebna oprava, da bode vse v redu. Stranski oltar pa naj se iz cerkve odstrani.“ Valvasor²⁾ o tej cerkvi ne vé nič drugega povedati, kakor da se je žegnanje obhajalo v torek po veliki noči, ki je bil ob istem času še zapovedan praznik. Žegnanje pa se je kmalu potem, ko se je na Brezovici ustanovila samostojna duhovnija, prestavilo na drug čas, kajti l. 1714. se je pri župnijski cerkvi ustanovila že na drugem mestu omenjena bratovščina angelov varihov, ki je imela torek po veliki noči za svoj glavni praznik.

Od te cerkvice je prav lep razgled po prostranem ljubljanskem barju; le proti severu zapirajo pogled v daljavo dragomerski hribi. Kdaj je bila sezidana, ni znano. Kakšna je bila prvotna cerkev, nam je znanega le toliko, kolikor se je ohranilo po ustnem izročilu. Ladja je bila prav tako velika, kakor je sedaj, kajti

¹⁾ Izvestja, 1895, str. 78.

²⁾ Valvasor, VIII, str. 788.

spodnji zid sedanje cerkve je ostal še od prejšnje. Podrli so jo namreč le do oken. Prezbitarij pa je bil v stari cerkvi nekoliko manjši kakor je sedanji; strop pa je imela prejšnja cerkev raven in lesen. Že v začetku 19. stoletja je bila ta cerkev zelo slaba; ena cerkvenih sten se je hotela podreti. Zato so l. 1811. izterjali posojenih cerkvenih 43 gld., da so omenjeno steno nanovo sezidali.¹⁾ L. 1837. so napravili pri glavnem vhodu nove kamenite podboje. Naposled pa vsa popravila niso nič pomagala in treba jo je bilo temeljito predelati. Dne 8. julija 1840. l. je bila v stari cerkvi

Podružnica sv. Lavrencija v Dragomeru.

zadnjič sv. maša. V par letih je bila sedanja cerkev do-delana in sv. Lavrencija dan l. 1843. blagoslovljena. Zidal jo je Anton Knapič, takrat stanujoč na Brezovici.

Ladja in svetišče imata v florisu pravokotnik; prva je 8·60 m dolga in 5·80 m široka, drugo pa 6·70 m dolgo in 4·60 m široko. Glavni vhod je pod zvonikom, stranski skozi žagrad. V ladji ima na vsaki strani po dvoje pravokotnih oken, v prezbitariju pa na levi eno pravokotno, na desni nad žagradom pa eno polkrožno okno. Vsa cerkev je pobeljena. Tlak je vložen iz opeke.

¹⁾ Cerkveni račun za l. 1827.

Oltarjev ima troje. Glavni je posvečen v čast sv. Lavrenciju, čigar soha stoji sredi oltarja; nad njim pa je manjši kip Matere božje. Na straneh oltarja sta preprosta vhoda, skozi katera se gre za oltar, vrhu istih pa stojita na desni sv. Janez Evangelist, na levi pa sv. Mihael. Oltar ima tudi dva stebra, vrhu katerih sta na desni sv. Florijan, na levi pa sv. Rok. Namesto tabernaklja ima podobo sv. Alojzija.

V stranskem oltarju je na moški strani kip svetega Jožefa, ob straneh pa stojita na desni sv. Jedert, na levi pa sv. Matija. Na menzi stoji podoba kronanega Zveličarja. V oltarju na ženski strani je kip sv. Nikolaja, ob straneh pa stojita na desni sv. Marjeta, na levi pa sv. Juri. Pod glavno podobo pa vidimo podobo žalostne Matere božje.

Vsi trije oltarji so prav preprosti, a vendar čedni. L. 1865. je vse tri prenovil podobar Leopold Götzl iz Ljubljane. Tega leta so se oskrbele tudi nove oltarne slike in kupili za vse tri oltarje novi svečniki. Vse skupaj je veljalo 371 gld.¹⁾ Znatno vsoto je prispeval posestnik in ključar Blaž Gregorin iz Dragomera št. 19.

Na levi strani je preprosta pa lična prižnica. V cerkvi je tudi deset klopi in pri velikih vratih majhen kamenit kropilnik. Sredi cerkve visi v ognju pozlačen lesteneč. Desni strani prezbitarija je prizidan majhen žagrad.

Pri glavnem vhodu se dviga 33 m visok zvonik, ki je bil sezidan v letih 1840 do 1843. Kakor cerkev tako je bil tudi stari zvonik že zelo slab. Zato so l. 1823. izterjali dolg 17 gld., da so popravili zvonik.²⁾ Dne 18. oktobra 1869. l. je bilo tako hladno, da je tudi po dolini snežilo; toda še isti dan se je vreme toliko izpremenilo, da je začelo grmeti in treskati. Treščilo je v zvonik dragomerske cerkvice in v hipu je bila streha v ognju. Streha je sicer pogorela; da se pa ogenj tudi znotraj zvonika ni razširil in da ni napravil škode zvonovom, je pa zahvaliti pogumnega Frančiška Seliškarja, po domače Gorjančevega Franceljna, ki je srčno šel do zvonov ter toliko časa branil pred ognjem, dokler mu niso prišli z vodo na pomoč.³⁾ L. 1871. so pogoreli zvonik nekoliko povišali, ga pokrili s škrlji, napravili nove jarme in strelovod. Naslednje leto so deli v zvonik tudi uro. Vseh stroškov je imela dragomerska soseska 1417 gld.⁴⁾

Skoro do najnovejšega časa sta bila v Dragomeru le dva zvonova; tretjega so napravili šele l. 1880. Veliki zvon tehta 19 st. Na vratu ima napis: „Albert Samassa,

Laibach, No. 1011—1880“. Veljal je 1554 gld. 38 kr., drugih stroškov pa je bilo do 90 gld. Srednji tehta 10 st. in ima na vratu letnico 1752. Na klobuku je napis: „Jesvs Nazarens Rex Jvdeorum“, ob krilu pa: „Dvrch Feyr vnd Hitz bin ich geflossen — Zacharias Reidt hat mich gegossen in Laybach 1752.“ Mali tehta 5 st. in ima ob krilu napis: „No. 475. Opvs Antonii Samassa Labaci 1842“.

Tudi ta cerkev je pod vodstvom župnika in ključarjev: Tomaža Seliškarja in Lovrenca Vrhovca s potrebnimi paramenti dobro preskrbljena.

Okoli cerkve je 32 m dolgo in 20 m široko pokopališče, ki je pa bilo do l. 1885. mnogo manjše. Že l. 1884. se je pa razširilo in nanovo obzidalo, pa tudi nova mrtvašnica se je ob tej priliki sezidala. V god sv. Lavrencija l. 1885. je pokopališče blagoslovil župnik Ivan Potočnik. Stroškov je bilo 268 gld.¹⁾ Zid okoli pokopališča je bil popravljen l. 1902. Prejšnje pokopališče je bilo nanovo obzidano l. 1855. za 85 gld.²⁾

Na pokopališču stoji križ, ki je bil narejen l. 1876. in je veljal 46 gld.³⁾ Nov kamenit podstavek pa je dobil l. 1885., kar priča vsekana letnica.

V 17. stoletju so šentpeterski kaplani opravili v tej cerkvi redno po 7 sv. maš na leto. Sedaj pa se bero te-le dni: sv. Agate dan, sv. Jurija dan, velikonočni ponedeljek, v sredo križevega tedna (procesija), šesto nedeljo po veliki noči,⁴⁾ v petek po sv. Jakobu (obljubljena maša) sv. Lavrencija dan,⁵⁾ v nedeljo po tem godu (patrocinij), v nedeljo po rožnivenski nedelji sv. Mihaela dan, na poljuben dan v čast sv. Florijanu, kak dan po vernih dušah (za mrtve te soseske), sv. Marjete dan, v god sv. Nikolaja in sv. Janeza Evangelista ter dve poljski sv. maši v poljubnem času. Tudi v praznik sv. Jožefa je bila v 18. in nekaj časa tudi v 19. stoletju sv. maša v Dragomeru.⁶⁾ Ustanovljene a od l. 1899. reducirane sv. maše se beró pri tej cerkvi za sledeče ustanovnike: Andrej Čamernik, Tomaž in Marija Seliškar, Jurij, France, Luka in Marija Čuden (od l. 1806.), Jakob Armič (od l. 1808.) in Blaž Gregorin z družino (od l. 1858.) Glavnica zanje v obligacijah naložena znaša 370·50K z obrestmi 15·56K za pokritje vsakoletnih opravil.

L. 1631. je imela cerkev okrog hriba nekaj zemlje s hišo, od česar je dobivala po 4 R. na leto. Od 20 krav je prejemale po 16 kr. od vsake ter od nekaj posojila

1) Zapisnik o izdatkih.

2) L. c.

3) L. c.

4) V 18. stoletju je bila ta sv. maša na Vnebohod in poldne so bile tudi večernice v Dragomeru. (Directorium, 1716.)

5) Ta dan so bile v 18. stoletju tudi večernice v Dragomeru. (Directorium, 1716.)

6) Directorium, 1716. — Matricula, 1805.

1) Zapisnik o izdatkih.

2) Urbarij podružnice sv. Lavrencija.

3) Župnijska kronika, str. 14.

4) Zapisnik o izdatkih.

so plačevali dolžniki po 3 kr. od goldinarja na leto.¹⁾ L. 1811. je imela cerkev dve hiši, dve njivi, dva vrta in travnik; l. 1845. pa je imela „in verloosten Staatsschuldverschreibungen“ 160 gld.²⁾ Sedaj ima cerkev 5 oralov 501 štirj. sežnjev sveta in 345·42 K lastninske glavnice.

VIII.

Znamenja.

Različni so vzroki, zakaj se je to ali ono znamenje sezidalo; resnica pa je, da je vsem glavni vzrok verno srce istih, ki so jih postavili. V tej župniji je več zidanih znamenj in pri vsakem se hočemo nekoliko pomuditi.

Tri znamenja so prav blizu župne cerkve, ki pa nobeno ni prav staro. Pri teh znamenjih se beró evangeliji pri procesiji sv. Rešnjega Telesa. Za drugi evangelij sicer še ni znamenja, toda nameravajo ga postaviti v bližnji bodočnosti. Najprej je bilo sezidano znamenje, stoječe ob vozni poti, ki se odcepi od državne ceste in pelje proti župni cerkvi. Sezidano je bilo leta 1886. in še isto leto dné 28. novembra blagoslovljeno. Blagoslovil ga je kanonik in dekan Anton Urbas. Slavnostni govor pa je imel kanonik Andrej Čebašek. Štirje kameniti stebriči nosijo svod in streho. Slika, ki jo je na opresni zid napravil Simon Ogrin z Vrhnike, nam predstavlja Lurško Mater Božjo. Vrh slike je napis: „Jaz sem neomadeževano Spočetje“; pod sliko pa: „Neomadeževana Devica, naša vedna pomočnica, prosi Boga za nas!“ Na zadnji zunanji steni, ki je obrnjena proti državni cesti, je naslikan sv. Jožef; na desni in levi zunanji steni pa sv. Janez Krstnik in sv. Anton puščavnik. Tudi ves ostali zid je s primernimi podobami in ornamentami okrašen. Pri tem znamenju rasteta dve lipi, ki sta bili vsajeni dné 23. novembra leta 1888. v spomin 40letne vlade presv. cesarja Frančiška Jožefa I. Za sezidanje tega znamenja je volil Matija Petrič z Loga primerno vsoto, in črki M. P., vsekani v kamenitem podstavku desnega stebra, bodeta varovali njegovo ime pozabljnosti.

Drugo znamenje, ki je prav tako sezidano, kakor prvo, je ono ob pešpoti proti župni cerkvi. Sezidano je bilo leta 1889. Dné 5. avgusta istega leta je je ob priliki birmovanja na Brezovici blagoslovil knezoškof dr. Jakob Missia. Glavna slika nam predočuje Srce Jezusovo; na desni in levi zunanji steni pa sta sv. brata Ciril in Metod. Le škoda, da teh podob ni napravil kak v svoji stroki izvežban slikar, temveč jih je neki

mazač v besede pravem pomenu „spacal“ tako slabo, da mora vsakega v dno srca zaboleti, ko vidi te čudne obraze.

Tretje znamenje je tik pokopališča in je bilo sezidano leta 1891. Blagoslovil ga je o priliki nove maše o. Kajetana Kogejca dné 17. januarja leta 1892. kanonik in dekan Ivan Flis. Tudi to znamenje je prav tako sezidano, kakor prejšnje. Glavna podoba je narejena na platno in predstavlja Jezusov krst v reki Jordanu. Delal jo je Anton Jebačin in pokazal obilno svojo zmožnost. Nad podobo je napis: „Sv. Janez Krstnik, za nas Boga prosi!“ Na desni in levi zunanji steni sta podobi sv. Matija in sv. Frančiška Serafinskega. Že pri prvem znamenju omenjeni Matija Petrič z Loga je volil v svoji oporoki loški soseski nekaj sveta. Iz dohodkov tega sveta pa se je postavilo to znamenje. Ob času potresa leta 1895. se je v tem znamenju dalj časa opravljala služba božja.

Obiščimo sedaj še druga znamenja v župniji. Podlukovcem pri Klajpčevi hiši stoji prejšnjim popolnoma podobno in prav lično izdelano znamenje. V podstavek vsekana letnica nam pove, da je bilo zgotovljeno leta 1887.; črki A. Č. pa nas spominjata Antona Čudna, ki je v svoji oporoki volil potrebno vsoto, da se je to znamenje postavilo. Podoba v znamenju nam predstavlja „Marijo pomočnico“. Na desni in levi zunanji steni sta podobi sv. Antona puščavnika in sv. Jožefa.

V Dragomeru pri Rusovi hiši je znamenje po zidanju podobno prejšnjim, le da je to kar pobeljeno, prejšnja so pa slikana. Razlikuje se pa tudi v tem od prejšnjih, da nima slikane podobe, temveč je v njem kip žalostne Matere božje z Jezusom v naročju. To znamenje in kip je dala napraviti leta 1877. posestnica Antonija Čuden, po domače Rusovka. Na kamenitih podstavkih je vsekano: „Ta kapela je blagoslovljena 9. maja 1877 od g. župnika Janeza Potočnika iz Brezovice. A. Č.“

Ob občinski cesti v Dragomeru stoji šele leta 1895. sezidano znamenje, ki ga je spomladi leta 1896. slikal Anton Jebačin in dné 16. avg. leta 1896. blagoslovil župnik Anton Hočevnar. Zidano je prav tako, kakor prej omenjena. Glavna podoba v tem znamenju je sv. Anton Padovanski, slikana na platno. Na zunanjih stenah pa vidimo na desni sv. Florijana, na levi svetega Lavrencija in zadaj sv. Jožefa. Vse slike so prav lične. Stroške je pokrtil Tomaž Seliškar, posestnik v Dragomeru, po domače Čudja.

Na Logu nasproti Vrbičevi hiši stoji znamenje podobno prejšnjim, le da je nekoliko globočje. Na oltarjevi menzi je spredaj vdrelana mramornata plošča, v katero je vsekano: „M. P. 1842.“ To znamenje je

¹⁾ Vizitacijski zapisnik z dne 14. julija 1631.

²⁾ Zapisnik o vrednostnih papirjih.

dal torej napraviti Matija Petrič z Loga, po domače Vrbič, t. j. oče onega Matija Petriča, ki je volil del svojega imetja za znamenje na Brezovici. To znamenje je bilo že dvakrat slikano: prvič leta 1842., ko je bilo dodelano, in drugič leta 1858. Prve slike so bile neki jako slabe, zato je dal leta 1858 imenovani Matija Petrič iste odstraniti ter s sedanjimi nadomestiti. Glavna podoba nam predočuje prizor na gori Kalvariji. Sveto razpelo je leseno in na zid obešeno, Mati božja in Marija Magdalena pa sta ob straneh križa naslikani. Na levi notranji steni je podoba, ki nas v duhu vodi

Znamenje sv. Janeza Nepomuka na Brezovici.

v vrt Getzemani, kjer Jezus poti krvavi pot; na desni notranji steni pa je naslikan Jezus k stebru privezan. Na levi zunanji steni vidimo podobo sv. Alojzija in na desni sv. Matija. Na sliki sv. Alojzija je v desnem spočnjem oglu letnica „1858“. V znamenju na stropu je podoba Boga Očeta; zunaj nad uhodom pa vidimo božje oko in pod istim napis: „Človek, spomni se, da te božje oko povsod vidi!“

Omeniti nam je sedaj še znamenja, ki stoji sredi vasi v Notranjih Goricah. Zidano je v podobi čveterostranega stolpiča, ki ima na vseh štirih straneh v primerni višini plitve vdolbine, v katerih so naslikane

glavne podobe in pod temi je na vsaki strani še manjša vdolbina, katerih vsaka je istofako okrašena s primerno sliko. To znamenje je na opresni zid slikal Ivan Šubic leta 1872. Na severni strani je v zgornji duplini sv. Martin, spodaj pa je upodobljen prizor, ko sv. Izidor moli, dva angela pa orjeta namesto njega. Nad zgornjo podobo je napis: „Sv. Martin, prosi Boga za nas!“ Na vzhodni strani je zgoraj podoba Križanega z napisom: „Oče, v Tvoje roke izročam svojo dušo!“ spodaj pa zadnja večerja. Na jugu je zgoraj sv. Florijan ter napis: „Sv. Florijan, prosi Boga za nas!“ in spodaj prizor, ko so sv. Janeza Nepomuka vrgli preko mosta v Veltavo. Na zahodni strani vidimo v zgornji duplini brezmadežno spočetje Marije Device z napisom: „Sv. Marija, prosi Boga za nas!“; v spodnji pa greh prvih staršev. V podstavku na vzhodni strani je vsekana letnica „1868“. To znamenje je postavila vas Notranje Gorice in je bilo blagoslovljeno v dan sv. Martina leta 1869. Stroškov je bilo 212 gld.¹⁾

Nekaj posebnega pa je kip sv. Janeza Nepomuka, ki stoji na Brezovici ob državni cesti pri Smodinovi hiši. Podstavek in kip sta kamenita. Na podstavku je izklesan grb Kuschlanov in letnica „1713“. Do l. 1895. sta bila podoba in podstavek nepobarvana; tega leta pa je nevešča roka ves kip z raznimi barvami pomazala in tako znamenje mesto lepše le grje napravila. Kdo je to znamenje postavil, se ne da prav dočeti. Pripoveduje se pa, da se je nekoč Kuschlanova gospa ponoči peljala mimo tega kraja ter zapazila tu svojega rajnega soproga, Ivana Adama Kuschlana. V spomin na ta dogodek je dala napraviti to znamenje.

V župniji je še več križev ob poti, kar daje župljanom častno spričalo o njih vernosti. Jako okusen je tudi leta 1905. napravljeni kip presv. Jezusovega Srca na županovi vulgo „Grumovi“ hiši na Logu. V Vnanjih Goricah si je leta 1905. tudi gasilno društvo na svojem domu oskrbelo za 120 K krasen kip svetega Florjana, ki ga je sedaj g. župnik blagoslovil na binškošni ponedeljek.

IX.

Zupnišče.

Ko je bila l. 1702. na Brezovici duhovnija ustanovljena, je bil med drugimi pogoji tudi ta, da morajo Brezovičanje svojemu prihodnjemu dušnemu pastirju pripraviti primerno stanovanje. Brezovičanje so to seveda z veseljem obljubili storiti ter hitro poiskali prostor, kjer bi bilo primerno postaviti domovanje svojim

¹⁾ Zapisnik o izdatkih.

bodočim duhovnikom. Najprimerneje se jim je zdelo postaviti župnišče v bližini župne cerkve; toda tam so bila že poslopja posestnika Gosarja. Kupijo torej od njega vsa poslopja s tem pogojem, da se do julija l. 1703. s tega prostora umakne. Gosar si je začel graditi novo bivališče ob veliki cesti, kjer še sedaj stoji; toda do pogojenega časa ga ni postavil, in ko je prišel jeseni l. 1703. prvi vikar, je moral isti stanovati nekaj časa v Kušljanovem gradu.¹⁾

„Directorium Mostalense“ iz l. 1703.²⁾ nam kaže na zadnjih straneh, da je že 11. vikar Lovro Zvoljenik popravil prvotno vikarijatno hišo. Strešne opeke je porabil 1300 kosov s 102 korcema, kar je stalo 213 gld.

Notranje Gorice 53 gld. 15 kr., Vnanje Gorice pa 31 gld. 30 kr., torej skupaj 260 gld.

Župnišče, ki se je zgradilo l. 1703., je bilo majhno in nizko. Kako je bilo pravzaprav veliko, se ne da določiti, pač pa lahko iz naslednjega sklepamo, da je bilo jako majhno in za dva duhovnika gotovo pretesno. Čudno se nam zdi, da sta sploh bivala po dva gosпода v njem nad 40 let, t. j. od l. 1787., ko je prišel prvi kaplan, pa do l. 1830., ko so ga povečali. L. 1828. so stala popravila 62 gld. 50 kr. pri župnišču. Tlako so dali župljani sami. V župnijskem arhivu je neki proračun z dné 21 aprila l. 1859., v katerem župnik Hartmann pravi, da bode treba starega zidu 7³ 3' podreti,

Župnišče na Brezovici.

Poleg tega pa je plačal še za zidarska, mizarska, tesarska in kovaška dela skupno 670 gld. 42 kr., torej skupaj: 883 gld. 42 kr. V tej svoti je zapopadenih tudi 22 gld. 33 kr., ki so se plačali za steklo osmih oken. Tesarji so bili: Matevž Rus, Jakob Kavčnik in Lovre Lipar.

V pokritje napominanih stroškov so prispevali poleg vikarja domačina, ki je največ trpel, kakor sam pravi, tudi župljani, in sicer: Brezovičani 52 gld., Ložani 39 gld. 15 kr., Dragomerčani 59 gld., Plešivčani 25 gld.,

¹⁾ Župnijska kronika, str. 1.

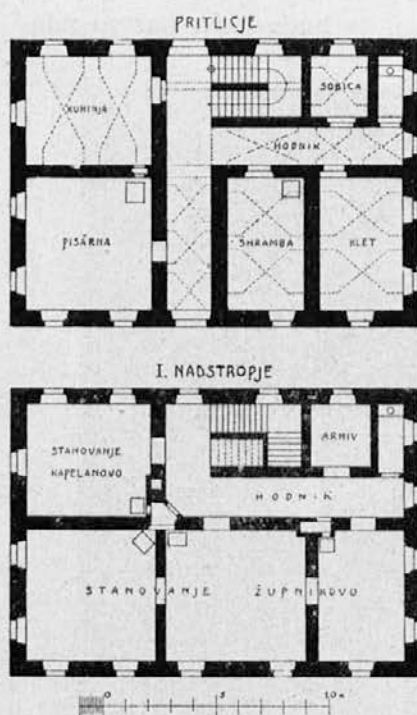
²⁾ Hrani se v knezoškofijskem arhivu ter ima sledeči kronografikon: „Deo oMnipotentl aC sanCto Antonlo“ na naslovni strani zapisan.

potem pa več novega napraviti. Samo zidarsko delo brez materijala je bilo proračunjeno na 495 gld. 16 kr. Koliko je veljal materijal in koliko še drugo delo, se ne vé, ker dotičnih računov ni najti. Pač pa nam drug izkaz pove, da je moral vsak zemljak dati 6 gld. za popravilo župnišča, a molči pa, po koliko so dajali hišniki in gostači.

Dasi povečano, vendar še ni bilo tako, kakor bi moralo biti. Sobe so bile jako nizke in zato so l. 1856. vse stropne vzdignili za 1¹/₂ čevlja: napravili so nova vrata itd. in stroškov je bilo 170 gld. k. v., ki so jih pa župljani s prostovoljnimi doneski pokrili.¹⁾ Da je pa dobilo župnišče tako lice, kakršno ima sedaj, se

¹⁾ Župnijska kronika, str. 8.

je pa najbolj trdil župnik Anton Hočevar. L. 1895. so delali zidarji in drugi rokodelci več mesecev, da so napravili dušnim pastirjem vsaj deloma primerno stanovanje. Povečala so se okna in vrata, stari podi so se nadomestili z novimi, nekatere sobe so dobile nove peči; pa tudi kuhinja in klet sta se primerno popravili. Vse delo, ki ga je prevzel zidarski mojster Martin Kogovšek iz Horjula, je veljalo 4473 gld. 23 kr. Za pokritje stroškov je dal župnik Anton Hočevar 1047 gld. 61 kr.; 150 gld. se je dobilo državne podpore in ostalo so plačali župljani v štirih letih pri občinskih dokladah.

Župnišče. Tloris.

Posebni znamenitosti v župnišču ni; le ako gremo pod streho, vidimo tam lahko prejšnji križev pot in nekdanji tabernakelj, ki smo ju pa že na drugem mestu omenili.

Sedanje sicer prijazno župnišče, ki je bilo že mnogokrat predelano, meri 18 m dolžine, 12,50 m širine in je do strehe 6 m visoko. V prvem nadstropju ima župnik tri sobe, kaplan pa eno; v pritličju se nahaja hištrna, ki služi obenem tudi za pisarno, kuhinja, klet in shramba za jedila. Kljub temu pa je župnišče z ozirom na sedanje razmere in potrebe najmanj za tri sobe premajhno.

Prvo gospodarsko poslopje pri župnišču je bilo gotovo tudi že l. 1703. postavljeno. Toda o gospodarskih poslopih ne najdemo dol. 1870. nikakega poročila. Knjiga

o stroških nam pove, da je bilo l. 1870. postavljeno novo gospodarsko poslopje za 1745 gld.¹⁾ To pa ni imelo obstati dolgo; temveč že dné 7. oktobra l. 1878. ga je uničila strašna moč ognja. Goreti je začelo pri sosedu Antonu Slanu, kjer mu je pogorelo stanovanje in gospodarsko poslopje, pa tudi župnijski hlev je bil žrtev ognjenemu elementu. Škode je bilo do 1500 gld. (pri sosedu do 4000 gld.). Sicer so bila poslopja zavarovana; ne pa tako tudi krma, ki je je v obeh krajih obilno zgorelo.²⁾ Meseca aprila l. 1879. se je začelo popravljati, kar je zopet precej veljalo. Iv. Novak iz Notranjih Goric št. 7. je napravil ostrešje za 300 gld. Opeka za pokritje strehe je veljala 200 gld. Ivan Pezdir z Brezovice št. 13. je postavil pod za 70 gld.; drugo lesnino pa je preskrbel Fr. Vrhovec iz Dragomera št. 16. za 60 gld. Zidarska dela so veljala 80 gld. in opeka za zidanje 45 gld.; torej vsega skupaj 755 gld. Tako je imela župnija v teku devetih let dvakrat obilno stroškov.³⁾

Poleg župnišča je prostoren vrt, ki ga je zlasti župnik Anton Hočevar kaj okusno uredil. Pred župniščem je zasadil mnogo mladega sadnega drevja, več starega pa odstranil. Novo, spodaj zidano, zgoraj leseno ograjo je dobil vrt l. 1856.⁴⁾ Lepi zgornji del pa se je l. 1895. zopet z novim zamenil.

L. 1877. so skopali pred župniščem 5 m globok vodnjak, ki je veljal 157 gld.⁵⁾

Pišoč o dohodkih župnikovih, naj omenim, da je bilo l. 1818.⁶⁾ župniku zaračunjenih 300 gld. dohodkov plače in sicer:

1. Posestvo je donášalo čistega	20·40 gld.
2. Kolektura (drva, žito, predivo, seno in denar) je znašala	209·13 "
3. Štola in drugo	8·33 "
4. Ustanovljene maše	7·15 "
5. Kongrue se je (po odbitih stroških 12·19 gld. od dohodkov) dalo	66·38 "

Torej: 312·19 gld. — 12·19 gld. = 300 gld.

(Dalje.)

¹⁾ Zapisnik o izdatkih.

²⁾ Župnijska kronika. str. 26.

³⁾ Tam, str. 27.

⁴⁾ Tam, str. 8.

⁵⁾ Zapisnik o izdatkih.

⁶⁾ Knezoškofijski arhiv.

Vsebinska: *Zgodovina brezoviške župnije.*
(Dalje.)